

תנ"ך

הוראות

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	–	(24x2)	–	48	נקודות
פרק שני	–	(24x1)	–	24	נקודות
פרק שלישי	–	(16x1)	–	16	נקודות
פרק רביעי	–	(12x1)	–	12	נקודות
סך הכול	–			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיקו את השאלה; כתבו את מספרה בלבד.

(2) התרכזו בנושא. שימו לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – בראשית (48 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה – 24 נקודות).
בכל שאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל סעיף – 8 נקודות).

1. קראו **בראשית**, פרק י"ח.
 - א. קראו פסוקים א'-ח'.
על פי פסוקים אלה, כתבו שתי פעולות שעשה אברהם, והסבירו כיצד כל אחת מהן מעידה שהוא מארח למופת. (8 נקודות)
 - ב. קראו פסוקים י"א-כ"א.
 - (1) קראו פסוקים י"א-י"ג ואת פירוש רש"י לפסוק י"ג שלפניכם.
"וַאֲנִי זָקְנָתִי - שִׁינָה הַכְּתוּב מִפְּנֵי הַשְּׁלוֹם, שֶׁהָרִי הִיא אִמְרָה: 'וְאֲדָנִי זָקֵן'."
על פי פירוש רש"י, מה הסתיר אלוהים מאברהם, ומדוע הסתיר זאת מפניו? (4 נקודות)
 - (2) קראו פסוקים י"ז-כ"א.
מה גילה אלוהים לאברהם בפסוקים אלה, ומדוע הוא גילה זאת לאברהם? בססו את דבריכם על הכתוב. (4 נקודות)
 - ג. קראו **בראשית**, פרק י"ח, פסוקים כ"ג-ל"ג וגם **שמות**, פרק ל"ב, פסוקים ז'-י"ד.
גם אברהם וגם משה רצו לשנות את ההחלטה של האל.
 - (1) ציינו אמצעי רטורי אחד שבו השתמש אברהם בטיעונו כלפי ה' ואמצעי רטורי אחד שבו השתמש משה בטיעונו כלפי ה', והסבירו כיצד הצליחו באמצעותם לגרום לה' לשקול מחדש את החלטתו. (6 נקודות)
 - (2) מה אפשר ללמוד מן הטיעונים שהעלו אברהם ומשה על מעמדו של הנביא בעיני ה'? נמקו את דבריכם. (2 נקודות)
2. קראו **בראשית**, פרק כ"ט, פסוקים ז'-ל"ה.
 - א. קראו פסוקים ט'-י"ז.
 - (1) רחל עשתה רושם רב על יעקב.
ציינו תכונה אחת שלה שהייתה עשויה להרשים את יעקב. הסבירו את דבריכם. (4 נקודות)
 - (2) קראו פסוקים ל'-ל"ה.
על פי הפסוקים, הסבירו תכונה אחת חיובית של לאה. בססו את דבריכם על הכתוב. (4 נקודות)
- (שימו לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

ב. קראו פסוקים י"ד-כ"ח.

(1) קראו פסוק י"ח וגם את המדרש שלפניכם.

"וַיֹּאמֶר אֶעֱבְדְךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתָרְךָ הַקְּטָנָה - בְּרַחֵל וְלֹא בְלָאָה. בְּתָךְ - שְׁלֹא תְבִיא אַחֲרַת מִן הַשּׁוּק וְשָׁמָּה רַחֵל. קִטְנָה - שְׁלֹא תַחֲלִיף שְׁמוֹתָן זֹו בְּזוֹ."

(בראשית רבה, פרשת ויצא, פרשה ע')

ממה חשש יעקב במשא ומתן עם לבן, וכיצד ניסה יעקב למנוע את התגשמותו של חשש זה? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על המדרש. (3 נקודות)

(2) קראו בראשית, פרק כ"ז, פסוקים מ"ב-מ"ד.

כתבו סיבה נוספת לנכונות של יעקב לעמוד בתנאי שהציב לו לבן בבראשית, פרק כ"ט, פסוק כ"ז, מלבד רצונו של יעקב להינשא לרחל. הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (5 נקודות)

ג. קראו בראשית, פרק כ"ט, פסוקים כ"ה-ל"ב וגם בראשית, פרק ל"ז, פסוקים ג'-ד'.

התנהגותו של יעקב מנוגדת למוסכמות החברתיות.

מהי המוסכמה החברתית שיעקב מפר בכל אחד מן הקטעים, ולאילו תוצאה הובילה התנהגות זו של יעקב בכל קטע? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על שני הכתובים. (8 נקודות)

3. קראו בראשית, פרק מ"א.

א. קראו פסוקים ט'-י"ד ופסוקים מ"ב-מ"ג.

(1) על פי פסוקים ט'-י"ג, הביאו שתי הוכחות מדברי שר המשקים למעמדו הנחות של יוסף, והסבירו אותן. (4 נקודות)

(2) על פי פסוק י"ד ופסוקים מ"ב-מ"ג, הסבירו כיצד בא לידי ביטוי השינוי במעמדו של יוסף. (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים כ"ח-ל"א ופסוקים ל"ג-מ' וגם בראשית, פרק ל"ז, פסוקים ה'-י' ופסוק כ"ד.

הסבירו מדוע התנהגותו של יוסף כלפי אביו ואחיו גרמה להידרדרות במעמדו, ומדוע התנהגותו של יוסף כלפי פרעה רוממה את מעמדו. (8 נקודות)

ג. קראו פרק מ"א, פסוקים מ"א-מ"ה וגם את פירושו של מלבי"ם לפסוק מ"ה שלפניכם.

"ובל [כדי שלא] יתרעמו בני המדינה תחת עבד כי ימלוך קרא את שמו שהוא "מגלה צפונות" ברוח ה' אשר עליו, ויש בו עניין אלוהי, ונתן לו בת הכוהן הגדול לאישה, שבה יאמינו כולם כי הוא איש אלוהים".

(1) בפסוקים מ"א-מ"ג מתוארות פעולות שעשה פרעה למען יוסף. מהי הבעיה שעלולה להתעורר בעקבות פעולות אלה? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב ועל דברי הפרשן. (4 נקודות)

(2) לפי מלבי"ם, כיצד פתר פרעה את הבעיה שצינתם בתת-סעיף 1? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

פרק שני – שמות (24 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 4-5.

בשאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל סעיף – 8 נקודות).

4. קראו שמות, פרק ב'.

א. קראו פסוקים א'–י' ופסוקים ט"ו–כ"ב.

בכל אחד מקטעים אלה מתוארות דמויות נוכריות התרומות להצלת משה.

בחרו בדמות אחת מכל אחד מן הקטעים (סך הכול שתי דמויות), והסבירו את תרומתה להצלת משה. (8 נקודות)

ב. קראו פסוקים י"א–ט"ו.

(1) אפשר לטעון כי משה הבין שהריגת המצרי עלולה לסכן אותו.

בססו טענה זו על פסוק י"ב ועל פסוקים י"ד–ט"ו, והסבירו את דבריכם. (4 נקודות)

(2) קראו את שירו של בארי צימרמן שלפניכם.

"אם לא היה איש

איך נודע המעשה?

אין זאת כי אם רבים

עמדו מסביב, עת משה

פנה כה וכה לעזרה

אל ציבור עבדים מחריש.

וירא כי אין איש להושיע

ויהי בעצמו לאיש."

(בתוך א' הייטנה, אתר 929, פירוש לשמות, פרק ב)

השיר מוסיף פרטים על המקרה המתואר בפסוקים י"ב–י"ד. ציינו פרט אחד שנוסף בשיר, וכתבו מה אפשר ללמוד

ממנו על דמותו של משה. (4 נקודות)

ג. קראו את פירוש אברבנאל לפסוק כ"ג שלפניכם וגם שמות, פרק ג', פסוקים ז'–י'.

"כי אחרי ימים רבים שמלך מת ואז 'ויאנחו בני ישראל מן העבדה', כי בראותם שכל מלך חדש בקומו היה מחדש

עליהם גזרות קשות יותר מן הראשון, לכן כשמת מלך מצרים צעקו בני ישראל מן העבודה. אם ליראתם מהמלך

החדש שיוסיף עליה [על העבודה] ואם להתחנן לו שיקל עולם [את השעבוד] כי לא יכלו לסובלו".

על פי אברבנאל, מה ציפה העם להשיג באמצעות זעקתו, והאם תגובת אלוהים בפרק ג', פסוקים ז'–י' תואמת את הציפיות

של העם? נמקו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (8 נקודות)

5. קראו שמות, פרק ל"ג.

א. קראו פסוקים א'–ה'.

(1) מה החליט ה' בנוגע לדרך שבה יתנהל הקשר שלו עם העם? (4 נקודות)

(2) על פי פסוק ג' אֲנִי על פי פסוק ה', מדוע החלטה זו היא לטובת העם? (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים ז'–י"א.

קראו פסוק ז' ופסוק י"א וגם את פירושו של רבי אבהו שלפניכם.

"**יָשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה** - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: עכשיו יאמרו הרב [ה'] בכעס ותלמיד [משה] בכעס, ישראל מה

תהא [יהיה] עליהם? אם אתה מחזיר האוהל למקומו - מוטב, ואם לאו - יהושע בן נון תלמידך משרת תחתיך".

(תלמוד בבלי, מסכת ברכות, דף ס"ג, ע"ב)

(1) על פי דברי הפרשן ועל פי פסוק ז', מהי הביקורת על התנהגותו של משה? הסבירו את דבריכם. (5 נקודות)

(2) על פי דעת הפרשן, לשם מה הכתוב מזכיר את יהושע בן נון בפסוק י"א? (3 נקודות)

ג. קראו פסוקים י"ג–י"ט.

(1) מה משה מבקש למען עצמו בפסוק י"ג, ומהי מטרת בקשתו, ומה הוא מבקש למען העם בפסוקים ט"ו–ט"ז,

ומהי מטרת בקשתו? הסבירו את דבריכם. (6 נקודות)

(2) הוכיחו על פי פסוק י"ז אֲנִי על פי פסוק י"ט שה' אכן נענה בחיוב לבקשת משה בעבור עצמו אֲנִי בעבור העם.

(2 נקודות)

פרק שלישי – נושאי הבחירה (16 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 6-10.

בשאלה שבחרתם, ענו על סעיף א – חובה (8 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (8 נקודות).

שיבת ציון

6. קראו חגי, פרק א'.

ענו על סעיף א – חובה.

א. קראו פסוקים א'-ד'.

בפסוקים אלה חוזרת המילה "עת" הן בפי העם הן בפי הנביא חגי.

מה טען העם בפסוק ב' בנוגע לעת, ומהי הביקורת של הנביא חגי על העם, המובעת באמצעות מילה זו בפסוק ד'?

(8 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קראו פסוקים ז'-י"א וגם את דבריו של א' שבי שלפניכם.

"טבעו של האדם להתנגד לשינויים. גם לשינויים שעשויים לשפר את מצבו... לעיתים במהות הבעיה מסתתר הרמז לפתרונה. כדי לפתור את הבעיה נדרש שינוי מחשבתי."

(א' שבי, "כך היה עונה חגי לניוטון", אתר 929, פירוש לחגי, פרק א)

(1) לדברי הנביא חגי, מהו השינוי המחשבתי שצריך לחול בעם, וכיצד הוא יועיל לעם? בססו את דבריכם על הכתוב ועל דבריו של א' שבי. (4 נקודות)

(2) הסבירו אמצעי ספרותי אחד שהנביא חגי משתמש בו בדבריו כדי להדגיש מה יהיה מצבו של העם אם לא יחול בו שינוי. בססו את דבריכם על הכתוב. (4 נקודות)

ג. קראו חגי, פרק א' פסוקים י"ב-י"ד וגם עזרא, פרק א', פסוקים א'-ה'.

בספר חגי ובספר עזרא מתואר שה' העיר את רוחם של אנשים מסוימים.

(1) את רוחו של מי העיר ה' בכל אחד מן הקטעים, ולאילו מטרה העיר את רוחו? הסבירו את דבריכם. (5 נקודות)

(2) הסבירו מסר תאולוגי (דתי-אמוני) אחד המובע באמצעות תיאור זה. (3 נקודות)

נביא ונבואה

7. קראו ירמיה, פרק כ"ו.

ענו על סעיף א – חובה.

א. קראו פסוקים א'–י"א.

הסבירו את נבואת הזעם של ירמיהו, וכתבו מדוע לפי פסוקים ח'–ט' היא עוררה התנגדות. (8 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

ב. קראו פסוקים י"ב–ט"ו וגם את דבריו של י' הופמן שלפניכם המתארים את דמותו של ירמיהו.

"ירמיהו... אינו תוקפני כלפי מאשימיו, אינו מפגין ביטחון עצמי רב... אדרבא, הוא מתנצל, מנסה לרכך את חומרת

דבריו, וכשהוא מאיים הרי זה בטון מאופק."

(י' הופמן, מקרא לישראל, ירמיהו כ"ו–נ"ב, עמ' 517)

הביאו ראייה אחת מדברי ירמיהו המחזקת את אחת מטענותיו של הופמן, וראיה אחת מדברי ירמיהו שסותרת את אחת

מטענותיו של הופמן. הסבירו את דבריכם. (8 נקודות)

ג. קראו פסוקים ט"ז–כ"ד.

(1) למלך חזקיהו ולמלך יהויקים היו תפיסות שונות בנוגע לנבואה. כיצד כל אחת מן התפיסות באה לידי ביטוי

בהתנהגותם כלפי הנביא? בססו את דבריכם על הכתוב. (6 נקודות)

(2) קראו פסוקים כ'–כ"ג וגם דברי הימים ב', פרק ל"ו, פסוקים ה'–ח'.

הסבירו כיצד סופו של המלך יהויקים משקף עיקרון של מידה כנגד מידה. (2 נקודות)

חוק וחברה

8. קראו במדבר, פרק ל"ה, פסוקים י"א–ל"ד.

ענו על סעיף א – חובה.

א. קראו פסוקים י"א–י"ב ופסוקים כ"ד–כ"ח.

מה הם שני התפקידים של עיר המקלט? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (8 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

ב. קראו פסוקים ט"ו–כ"ה ופסוקים ל"א–ל"ד וגם את המקרה שלפניכם.

דן עבד באתר בנייה. באחד הימים, כאשר הרים קורת ברזל כבדה באמצעות מנוף, לא שם לב שיזי, חברו לעבודה, עומד מתחת למנוף. פתאום, בגלל תקלה טכנית בלתי צפויה, נפלה הקורה ופגעה ביוסי. בעקבות זאת נהרג יוסי במקום.

(1) על פי פסוקים ט"ו–כ"ה, הסבירו מדוע על פי החוק המקראי דן נחשב לרוצח בשוגג. הביאו שני נימוקים לדבריכם,

ובססו אותם על הפסוקים ועל המקרה. (4 נקודות)

(2) על פי פסוקים ל"ב–ל"ד, מהו האיסור שמוטל על רוצח בשוגג, ומהי הסיבה לאיסור זה? הסבירו את דבריכם, ובססו

אותם על הפסוקים. (4 נקודות)

ג. קראו פסוקים ט"ז–כ"א ופסוקים ל"א–ל"ד וגם את החוק החתי שלפניכם מן המזרח הקדום.

"איש כי יכה נפש איש או אישה בַּחַמָּתוֹ [בכעסו] וארבע נפשות ייתן, איש או אישה, ואת משקו ימשכן".

(ח' נוי, חוקים מן המזרח הקדמון ערוכים במקביל לחוקים מן התורה, תשמ"ט, עמ' 32)

(1) מהו הקריטריון המשותף לחוק המקראי ולחוק החתי שעל פיו נקבע רצח במזיד (מתוך כוונה להרע), ומהו ההבדל

ביניהם בנוגע לענישה? בססו את דבריכם על שני החוקים. (5 נקודות)

(2) איזה עונש לדעתכם מייחס חשיבות רבה יותר לערך החיים – העונש הניתן בחוק המקראי או העונש הניתן

בחוק החתי? נמקו את דבריכם, ובססו אותם על שני החוקים. (3 נקודות)

מזמורי תהלים

9. קראו תהלים, פרק א'.

ענו על סעיף א – חובה.

א. לפניכם שני ציטוטים מן המזמור, המתארים את גורלם של הרשעים.

– "לֹא יִקְמוּ רַשְׁעִים בְּמִשְׁפָּט" (פסוק ה').

– "דֶּרֶךְ רַשְׁעִים תֵּאבֵד" (פסוק ו').

הסבירו כיצד גורלם של הרשעים בא לידי ביטוי בכל אחד מן הציטוטים האלה. (8 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. הצדיק והרשע מתוארים באמצעות דימויים מעולם הטבע המדגישים את הניגוד ביניהם.

הביאו שתי דוגמאות לניגוד זה, והסבירו כיצד בכל אחת מהן בא לידי ביטוי יתרונו של הצדיק על הרשע. בססו את דבריכם על הכתוב. (8 נקודות)

ג. קראו תהלים פרק א', פסוקים א'-ב' ופסוק ו' וגם בראשית פרק י"ח, פסוקים י"ח-י"ט.

(1) כיצד דברך' באה לידי ביטוי מן ההיבט האישי בתהלים, וכיצד היא באה לידי ביטוי מן ההיבט הלאומי בבראשית? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על שני הכתובים. (6 נקודות)

(2) מהו המסר במזמור זה בתהלים המובע באמצעות המילה "דרך"? בססו את דבריכם על הכתוב. (2 נקודות)

ספרות החוכמה – הרהורים על החיים

10. קראו קהלת, פרק ב'.

ענו על סעיף א – חובה.

א. קראו פסוקים ג'-י"א.

בפסוק ג' קהלת שואל: "אִי זֶה טוֹב לְבָנֵי הָאָדָם אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ תַחַת הַשָּׁמַיִם", ובפסוקים ד'-ט' מתואר ניסיונו של קהלת להשיב על שאלה זו.

(1) הסבירו את השאלה של קהלת בפסוק ג' ואת תשובתו עליה בפסוקים ד'-ט'. בססו את דבריכם על שתי דוגמאות מפסוקים ד'-ט'. (4 נקודות)

(2) מהי המסקנה של קהלת בפסוק י"א, ומהי הסתירה בין מסקנה זו ובין מעשיו המתוארים בפסוקים ד'-ט'? (4 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קראו פסוקים י"ב-י"ד.

(1) על פי פסוקים אלה, מהו יתרון החוכמה על הסכלות? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) ר' מגידוב כותבת: "נחשף מקור הכאב - מדוע רואה קהלת את החיים כהבל".

(ר' מגידוב, יש חיים לפני המוות, 2024, עמ' 33)

הסבירו מהו מקור הכאב שגרם לקהלת לתסכול ולביטול היתרונות שבחוכמה. בססו את דבריכם על הכתוב. (4 נקודות)

ג. קראו קהלת, פרק ב', פסוקים י"ח-כ"ג.

(1) לפי פסוקים י"ח-כ"ג, מה חושב קהלת על הרעיון שלאחר מותו יירש אדם אחר את רכושו? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (5 נקודות)

(2) לפי פסוקים כ"ב-כ"ג, מה מעורר בקהלת תסכול, ומדוע? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (3 נקודות)

פרק רביעי – קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענו על סעיף א – חובה (7 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ד (5 נקודות).

11. קראו מלכים ב', פרק ב', פסוקים א'–י"ח.

בפסוקים אלה מתואר המסע של אליהו הנביא ותלמידו אלישע. בסוף המסע עלה אליהו בסערה השמימא.

ענו על סעיף א – חובה.

א. קראו פסוקים א'–ז.

במהלך המסע נערך דו־שיח בין אליהו הנביא ובין תלמידו אלישע.

(1) מהי בקשתו החוזרת של אליהו הנביא מאלישע, ומהי הסיבה לבקשתו? (4 נקודות)

(2) הסבירו כיצד הגיב אלישע על בקשת אליהו הנביא. (3 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב-ד.

ב. קראו פסוקים ח'–י"ד.

אלישע מבקש מאליהו הנביא להיות היורש שלו.

(1) מהו התנאי שמציב אליהו הנביא לאלישע כדי שבקשתו תיענה? (2 נקודות)

(2) הסבירו כיצד השימוש במילה החוזרת "אדרת" בפסוק ח' ובפסוקים י"ג–י"ד יכול להעיד כי בקשתו של אלישע

נענתה. (3 נקודות)

ג. קראו פסוק ה' ופסוק ט"ז וגם את פירוש רד"ק לפסוק ט"ז שלפניכם.

"איך אמרו לו שיבקשוהו, והלוא הם אמרו לו 'כי היום ה' לקח את אדניך'... אלא חשבו שמא לא עלה השמיים, אלא

נשאו רוח ה' והפרידו מבני אדם".

(1) לפי רד"ק, מהי הסתירה בין דברי בני הנביאים בפסוק ה' ובין בקשתם מאלישע בפסוק ט"ז? (3 נקודות)

(2) מהו הפתרון של רד"ק לסתירה שהצגתם בתת־סעיף 1? (2 נקודות)

ד. קראו פסוקים י"א–י"ד.

אלישע מבטא את כאבו על הסתלקותו של אליהו הנביא.

כיצד בא לידי ביטוי כאבו של אלישע? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על שתי דוגמאות מן הכתוב. (5 נקודות)

בהצלחה!